

www.mon.gov.ua/index.php/ua

у розділі «Дошкільна та
загальна середня освіта» –
Програми для 1-4 класів ЗНЗ

Психологодидактичні завдання початкової школи

- формувати навчальну діяльність у дітей молодшого шкільного віку;
- формувати молодшого учня як суб'єкта навчальної діяльності;
- сприяти соціалізації молодших школярів: створювати соціальні ситуації розвитку кожної дитини для її становлення як соціального індивіда.

Гуманістичні правила педагогічної діяльності вчителя іноземної мови в початковій школі

Правило 1.

Зберігати самоцінність дитинства, самоцінність кожного періоду дитячого життя. Створювати й утверджувати на уроках іноземної мови в початковій школі атмосферу дитинства – найважливіший чинник природного й гармонійного розвитку дитини: фізичного, інтелектуального, духовного.

Правило 2.

Враховувати неповторну індивідуальність дитячої особистості.

Пам'ятати: “All children need to feel treated and cared about as individuals rather than as a group to be controlled”.

Зважати на особливості модальності дитини, тобто на спосіб сприйняття навколишнього (слуховий, зоровий, кінетичний), на рівень її домагань (challenge), сформованість мотиваційної сфери.

Орієнтуватись у навчанні на зону найближчого розвитку дитини (в термінології Л.С. Виготського).

Правило 3.

- Вчити й виховувати дітей, виходячи із сильних, найкращих якостей і виявів їхнього характеру, особливостей мислення, емоційно-вольової сфери.
- Не фіксувати помилки і слабкість учня.
“Never say to a student he is wrong. Do not fuss about students’ mistakes: let them speak on.”
- Вірити в обдарованість кожної дитини.
- Створювати умови для розкриття творчого потенціалу її особистості, для формування у дитини позитивної самооцінки (Я–концепції, або selfconcept, в термінах Р. Бернса) і культивування у неї цінності іншої людини.

Правило 4.

- Виховувати демократичну культуру класу. Виявляти повагу до дітей.
- Ні в якому разі не маніпулювати своєю владою під час контролю та оцінювання рівня навченості учнів.
- Будувати стосунки з дітьми на засадах взаємоповаги і рівноправного партнерства за гаслом “Everyone is equal when in class.”

Правило 5.

- Вирішувати завдання, пов'язані з моделюванням міжособистісного і міжкультурного спілкування, зумовлені двоплановістю діяльності вчителя іноземної мови як фасилітатора (підсилювача) процесу спілкування і водночас його незалежного учасника.

Пам'ятати: педагог, який знаходиться у постійному мовленнєвому контакті з учнями, сприяє успішності вивчення мови і впливає на їхні особистості.

- Практикувати з цією метою режими роботи (в парах, у малих групах, командах), спрямовані на забезпечення творчої співпраці і взаємодії молодших учнів, застосовуючи широкий спектр прийомів навчання іноземної мови в початковій школі.

Правило 6.

- Формувати у дитини внутрішню вимогливість до себе.
- Забезпечувати засобами розвиваючого навчання такі умови, щоб молодший учень усвідомлював себе мислячою особистістю.
- Вчити кожного учня працювати над іноземною мовою самотійно, на рівні його фізичних, інтелектуальних та емоційних можливостей.
- Реалізувати у такий спосіб індивідуалізацію і диференціацію навчального процесу, створюючи дитині можливість пізнати «радість навчання», в термінології В.О. Сухомлинського.

Правило 7.

- Виявляти постійну турботу про психічне, інтелектуальне і фізичне здоров'я дітей.
- **Пам'ятати**, що основою цього здоров'я є емоційна благополучність дітей у школі та в родині. Вона зумовлена здійсненням педагогом стратегії психологічної підтримки розвитку особистості дитини, наданням допомоги дітям у розв'язанні їхніх проблем, а також підживлюється творчим співробітництвом учителя з батьками.

Мотиви учіння молодших школярів

- Почуття обов'язку;
- Бажання заслужити похвалу вчителя;
- Страх перед покаранням;
- Звичка виконувати вимоги дорослих;
- Пізнавальний інтерес;
- Честолюбство;
- Прагнення утвердитися у класі;
- Бажання порадувати батьків;
- Бажання одержувати високі бали;
- Прагнення заробити винагороду.

МОТИВИ

Зовнішні

- позитивне ставлення дитини до школи;
- допитливість;
- довіра до вчителя;
- прагнення бути дорослим;
- прагнення мати шкільні речі тощо.

Внутрішні

- пов'язані безпосередньо із самим процесом учіння, його результатами.
- нестійкі, інтерес виявляється переважно до результату.
- Вольові зусилля до подолання інтелектуальних труднощів, наполегливість у досягненні навчальної мети молодші учні виявляють залежно від ситуації: цікаве завдання, змагальність, підтримка дорослих, товариша тощо.

Передумови формування в молодших школярів позитивних мотивів учіння

Сприятливі

В більшості дітей 6-9 років переважають:

- позитивне ставлення до школи;
- повна довіра до вчителя, навіть абсолютизація його як людини, що все знає і має велику владу;
- готовність сприймати й наслідувати;
- гостра потреба у нових враженнях;
- природна допитливість.

Мотиваційна сфера глибоко індивідуальна. Тому в її формуванні треба орієнтуватися не на молодшого школяра взагалі, а *на конкретні типи ставлення дітей до навчання, які визначилися саме в цьому класі*. Звідси висновок: у навчальному процесі слід використовувати широкий діапазон стимулів, щоб впливати на мотивацію кожного учня.

У кожному класі є щонайменше п'ять груп дітей з різним ставленням до навчальної діяльності.

Як правило, майже половина учнів - добрі виконавці. Вони з готовністю сприймають те, що говорить і показує вчитель, їхня постійна навчальна установка - уважно слухати й виконувати всі вказівки незалежно від змісту діяльності. Ці діти на уроці сумлінні й старанні, але здебільшого безініціативні. Провідний мотив їхньої навчальної діяльності - опосередкований інтерес: прагнення порадувати батьків, завоювати авторитет у класі, заслужити похвалу вчителя. Отже, засвоєння знань - тут лише засіб досягнення іншої мети, яка виходить, власне, за межі навчальної діяльності.

Діти з *інтелектуальною ініціативою* (термін Д.Б. Богоявленської) - з яскраво вираженим бажанням виявити своє ставлення до всього, що відбувається на уроці, поламати голову над складним завданням. Вони уникають підказок, прагнуть працювати самостійно, все їм треба помацати, перевірити, дослідити. Ці діти особливо жвавішають, коли вчитель запитує про щось незвичне; рішення, як правило, приходить їм у голову відразу, і вони ледве стримуються, щоб його не вигукнути. Здебільшого в класі буває 4-5 таких учнів.

Серед сильних учнів є діти, *які інакше виявляють своє ставлення до напруженої навчальної діяльності*. Зовні вони не дуже активні, і розум у них не такий швидкий, але вони майже весь час перебувають у стані розумового напруження: несподівано для всіх оригінально вирішують завдання, придумують цікаві загадки, уміють знайти аналогію у житті до вивченого. Хоча за зовнішнім ставленням до навчальної діяльності вони помітно відрізняються від попереднього типу, але за мотивацією їх можна об'єднати в одну групу. Адже головне, що властиве тим і другим, - інтерес до нового, потреба розібратися в ньому, засвоїти. Помічено, що такі діти не бояться помилитися; процес роботи їх цікавить більше, ніж оцінки.

Серед молодших школярів є невелика група дітей (приблизно 4-5 у класі), які майже ніколи не можуть самотійно виконати навчальне завдання. Це по-різному проявляється на уроці. Один охоче слухає, жестами, мімікою показує, як “напружено” думає, піднімає щоразу руку.

Майже в кожному класі є діти, які засмучуються, зіщулюються, коли розуміють, що їм робота не під силу, хочуть зробитися непомітними. Для них головне, щоб учитель їх не питає, щоб урок закінчився якнайшвидше. Серед них є і пустуни, які вже не бояться показувати байдужість до сумлінної роботи, пошук нових знань їх відверто не цікавить, а погані оцінки надовго не засмучують.

Причини тут різні:

- незрілість дитини;
- слабка підготовка;
- глибока занедбаність.

Працюючи з різними групами дітей, треба ставити різні виховні цілі. Найбільш значущою для ефективності навчальної діяльності є мотивація, зумовлена інтелектуальною ініціативою і пізнавальними інтересами, її сила - в зосередженості, захопленні роботою, вольових зусиллях дитини, почутті задоволення від цього. У “виконавців” великі резерви для розвитку більш зрілої мотивації, а “присутніх” можна поступово довести до рівня “добрих виконавців.”

Завдання вчителя щодо забезпечення мотиваційного компонента учіння - створити для всіх дітей передумови виховання позитивних рис характеру, бажання і вміння навчатися.

Формування повноцінної мотивації учіння молодших школярів

Важливо забезпечити такі умови:

- збагачувати зміст особистісно-орієнтованим цікавим матеріалом;
- утверджувати справді гуманне ставлення до всіх учнів, бачити в дитині особистість;
- задовольняти потреби в спілкуванні з учителем та однокласниками під час навчання;
- збагачувати мислення інтелектуальними почуттями;
- формувати допитливість і пізнавальний інтерес;
- формувати адекватну самооцінку своїх можливостей;
- утверджувати прагнення до саморозвитку, самовдосконалення;
- використовувати різні способи педагогічної підтримки, прогнозувати ситуації, коли вона особливо потрібна дітям;
- виховувати відповідальне ставлення до навчальної праці, зміцнювати почуття обов'язку.

ПРИНЦИПИ, ЩО ФОРМУЮТЬ ПОЗИТИВНУ МОТИВАЦІЮ В

НАВЧАННІ

Принцип мотивації навчання

Передбачає реалізацію мотивів навчання, тобто тих внутрішніх імпульсів, які спонукають учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності.

- **Соціальні мотиви** покликані виховувати в учнів позитивне ставлення до учіння, щоб зробити свій внесок у національну розбудову нашої України або ж заслужити похвалу, схвалення в колі друзів, сім'ї і т.д. Ці мотиви формуються класоводами.
- **Пізнавальні мотиви** формуються у процесі вивчення різних навчальних предметів, з метою розширення і поглиблення знань, умінь і навичок, прищеплення інтересу до знань і процесу їх набуття (зацікавленості, допитливості, кмітливості та ін).

Основні вимоги до процесу навчання при використанні принципу мотивації навчання

1. Формування в учнів мотивів навчання.
2. Прищеплення дітям інтересу до мовних та мовленнєвих знань, умінь, навичок і до процесу їхнього набуття.

Принципи активності й самостійності (при керівній ролі вчителя)

Вимоги до процесу навчання при застосуванні принципів активності й самостійності:

1. Запровадження розвиваючого навчання.
2. Пробудження інтересу до процесу набуття знань.
3. Вироблення навичок самостійної роботи учнів на всіх етапах навчання.
4. Застосування технічних засобів навчання.

Принцип наочності

Принцип наочності тісно пов'язаний з принципами свідомості і доступності, оскільки реалізація його дає змогу в доступній формі викласти навчальний матеріал і свідомо його засвоїти.

Принцип наочності передбачає використання насамперед таблиць, схем, а також технічних засобів навчання (звукозаписів, екранних посібників тощо).

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ У ПОЧАТКОВОМУ НАВЧАННІ

- Мотивація у педагогіці завжди була і є одним з найважливіших компонентів навчання, фундаментом для здійснення всебічного розвитку особистості.
- Мотив є формою прояву потреби людини (*мотив* фр. - спонукальна причина, привід до дії). Це - спонукання до діяльності, відповідь на те, заради чого вона відбувається.
- Мотиви спрямовують, організовують пізнання, надають йому особистісного значення.

Формування в учнів позитивного ставлення до навчання

Психолого-педагогічні умови, що сприяють ефективній організації навчально-виховного процесу:

- забезпечення належного рівня комунікативно-педагогічної взаємодії учителя і учнів;
- формування позитивної установки на урок;
- створення ситуації успіху;
- підвищення інтересу до навчального матеріалу

Правильна психологічна самоорганізація вчителя :

- Позитивне ставлення до дітей взагалі, відчуття задоволення від майбутнього спілкування з ними;
- Психологічна готовність учителя працювати з дітьми певного віку. Для цього, по-перше, необхідно знати вікові психологічні особливості учнів, по-друге, не лише знати, але й відчувати проблеми дітей, як власні. Педагог з розвинутою емпатією легко налаштовує стосунки з дітьми, ефективно організовує навчальну діяльність, користується повагою і любов'ю дітей;
- Психологічна націленість учителя на мету уроку, готовність до емоційної дії, зацікавленість у досягненні поставлених цілей, упевненість у собі та в учнях.

- Формування позитивної установки на діяльність є необхідною умовою особистісно орієнтованого уроку.
- Позитивна установка на урок є психологічним компонентом такого етапу уроку як мотивація навчальної діяльності.

Прийоми, за допомогою яких учитель формує в учнів позитивну установку на урок:

1. Проекція на дітей позитивної установки, емоційна налаштованість учителя, зацікавленість у результаті, впевненості в собі і в дітях. Учитель обов'язково має підкріплювати словесну установку мімікою, жестами.
2. Формування позитивної установки на урок як результат ефективно продуманого цілепокладання і мотиваційної діяльності.

Правила створення ситуації успіху

1. Не бійтеся ставити хороші оцінки, якщо спостерігаєте хоча б мінімальний успіх учня. Адже не відчувши, що таке "відмінно", учень не буде до нього прагнути.
2. На уроках надавайте дитині можливість почувати себе особистістю піднімайте не тільки самооцінку, але й самовпевненість у хорошому розумінні цього поняття. Називайте дитину на ім'я, створюйте ситуації успіху і довіри.
3. Кількість і різноманітність позитивних, у тому числі й спеціально створюваних педагогом, ситуацій і обставин визначають можливість підтримання інтересу до навчальної діяльності і досягнення успіху.
4. Створюйте якомога більше епізодів, випадків, ситуацій, в яких учень може взяти участь - у нього буде більше можливостей знайти себе.
5. Нормою педагогічної діяльності повинно стати ставлення до дитини, як до рівного, що виключає право педагога на грубість, різкість, зневажливий тон.
6. Ви повинні бути цікавими як особистість - непередбачувана, загадкова, особлива.

Система оцінок (Ш.А. Амонашвілі)

- Доброзичливе ставлення до учня як до особистості;
- Позитивне ставлення до зусиль учня, направлених на рішення задачі **(навіть якщо ці зусилля не дали позитивного результату)**
- Конкретний аналіз труднощів, які виникли перед учнем, і допущених ним помилок;
- Конкретні вказівки/рекомендації, як можливо покращити досягнутий результат.

Оцінка повинна включати в собі всі ці компоненти, навіть якщо результат роботи учня негативний!!!

Ефективність формування у молодших школярів емоційно-позитивного ставлення до навчальної діяльності залежить перш за все від зусиль учителя.

Особистісно-орієнтований підхід вимагає педагога творчого, позитивно налаштованого на діяльність, люблячого дітей.

Принципи навчання іноземним мовам дітей 6 років

- Принцип комплексної реалізації цілей;
- Принцип комунікативної направленості – створення умов комунікації: мотивів, цілей і задач спілкування через гру;
- Принцип колективно-індивідуальної взаємодії – максимальна реалізація індивідуальних здібностей кожного учня через колективні (парні та групові) форми навчання;
- Принцип активності визначає творчий характер включення учнів у навчальну діяльність;
- Принцип доступності – урахування специфіки та можливостей віку.

Особистісно-орієнтовані технології навчання іноземним мовам

Проектні технології

Проекти

```
graph TD; A[Проекти] --> B[Індивідуальні]; A --> C[Групові];
```

Індивідуальні

Групові

Індивідуальні

- My Pet
- My Family Tree
- My Photo Album
- My Day
- My Room/Flat/House
- My Personal File
- My Letter to an English Penfriend
- My Family Washing Line

Групові

- We Make a Comic Strip about Our Pets
- At the Pet/Toy/Flower/Food Shop
- We Make a Collage about Weather
- The ABC Party
- Merry Christmas
- This is Our Class
- Our Last Weekend
- Our Favourites
- Let's Make Lunch Together
- What We Can Do in English

Типологія Проектів

Інформаційні

- My Pet
- My Letter to an English Penfriend
- Our Last Weekend
- My Personal File

Театральні

- The ABC Party
- Merry Christmas
- Mother Goose Party
- Hot Cross Buns

Художні

- The Best New Year Postcard
- We Make a Comic Strip about Our pets
- We Make a Collage About Weather

Рольово-ігрові

- Interview Your Classmate
- At the Pet/Toy/Flower/Food Shop
- Let's Make Lunch Together

ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОЦІНЮВАННЯ І СЕМЕСТРУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

■ 2 клас ■ 3 клас ■ 4 клас

